

vprašajte MOŽA, kako LENA znam biti

Če nemir nosi v sebi negativno konotacijo, pri Ivi Krajnc Bagola, igralki, zaposleni v **MGL**, to ne drži. Je motor, ki jo poganja, z njim hrani, kogar se umetniško dotakne. Raziskovalka po duši niza vloge kot bisere na ogrlici, 14 filmskih, več kot 30 gledaliških. Naravno dan in do podrobnosti obdelan talent ji je prinesel številna domača in mednarodna priznanja. In pri dopoljenih 40 še nekoliko več samorefleksije. Pogovarjali sva se na terasi v klubu matičnega gledališča, kjer igralci najdejo skupne proste trenutke med vajami in predstavami. O dvomih v procesu ustvarjanja, iskanju kakovostnega trenutka pa tudi o strasti, ki ne mine.

Sprašuje: TAJA ZUCCATO | Foto: JOŽE SUHADOLNIK

Dopolnili ste 40 let. Za ljudi, ki se spoznajo na številke, je to eno izmed markantnih števil, polno simbolike. Slovita turška pisateljica Elif Shafak ga pogosto omenja v svojih knjigah in okrog njega napleta prelomne dogodke in razplete. Kaj vam prinaša v življenje? Preden pride takšna številka, jo že nekaj časa pričakuješ (*smeš*) in se malo pripraviš. Kljub temu pa ne morem govoriti o kakšnih velikih spremembah ravno na to leto. Zdi se mi, da je kar dobro. Sem si pa res prav za štirideseti rojstni dan podarila ajurvedski tretma, spakirala še nekaj knjig in se prvič v življenju sama za tri dni odpravila v toplice.

Sami, za tri dni? Pa niste imeli tam kakšnega seminarja ali delavnic? Sprašujem, kako ste si izbrali ravno toplice.

Ne, ne, nobenega seminarja, Bog ne daj! Ko se je tridnevje končalo, se mi je zdelo, da bi si to razvajanje morala privoščiti enkrat letno. Povsod hodimo v dvoje ali troje, družinsko, s prijatelji. Kar naenkrat me je vznemirilo vprašanje, kako bi se

Ko se je tridnevje končalo, se mi je zdelo, da bi si to razvajanje morala privoščiti enkrat letno. Povsod hodimo v dvoje ali troje, družinsko, s prijatelji. Kar naenkrat me je vznemirilo vprašanje, kako bi se imela samo s sabo.

imela samo s sabo. Samska potovanja so na primer spet nekaj drugega; če potuješ sam, na poteh srečuješ ljudi, več je zunanjih dražljajev. Tu pa je mir, osredotočenje nase, fizična in psihična razbremenitev, ki jo moj stresni poklic še kako zahteva. Sicer vsako jutro delam jogo, vendar masaže, savnanje, plavanje še drugače sprostijo telo in duha. Aljoši sem povedala, da si to želim

in potrebujem in da grem, podprl je mojo odločitev.

Kako ste se imeli na tem oddihu, to je najbrž dobra priložnost za samorefleksijo?

Ja, kar dobro sem se pogovorila s sabo, sprejela tudi nekaj odločitev. Opažam namreč, da smo v času, ko se ljudje neradi odločajo, po mojem mnenju pa je v življenju dobro, da se za nekaj trdno odločiš in tega tudi držiš. Saj ni bilo nič takega, pač razmišljanje o sebi, poklicu, pričakovanjih, željah, ustvarjanju, družini. Za vse to razmišljanje ne potrebuješ veliko časa, pomembneje je, da si postaviš prava vprašanja. Na nekatera znaš odgovoriti, na druga ne, a prav zato uvidiš, da se v njih skriva problem oziroma zadeva, ki čaka na razrešitev, pa morda prej sploh nisi vedel za to.

Ste že kaj spravili v prakso?

Nekaj že. Pred kakšnim letom in pol sem naletela na sodobnega ruskega mistika in pisatelja, avtorja knjig o transurfingu,

Vadima Zelanda. Gre za preprost, a zelo praktičen pogled na naše življenje; kako ga vodimo in kako ga usmerjamo. Ta knjiga me je kar zatrešla. Pojasnjuje, da so lahko vse niti v naših rokah in da smo v življenju upravljavci, in ne le pasivni prejemniki usode, če le znamo prepoznati znake, ki nam jih življenje nenchno prišepetava. Če jih ne, se stvari dogajajo mimo nas, a še vedno se dogajajo, zgodijo. Fascinira me, česa vsega je včasih sposoben naš um –

Res smo se zabavali med ustvarjanjem in predstava je polna domislic! Študij je običajno vedno povezan in prepleten z vsebino karakterja, ki ga ustvarjam. Projekt predstave ali filma je namreč umeščen v širši prostor, ima zgodovino, ima ekonomijo, vse, kar opisujete. Vlogo poskušam srkati čim širše. Pravzaprav začnem široko in potem vedno bolj ožim in na koncu izberem zase najbolj mikavne linije, ki jih bom kasneje uporabila. Oseba

trenutno igrate v osmih uprizoritvah v MGL – bi rekla, da dolgčasa ravno ne poznate ali ga celo težko prenesete. Dolgčas dopuščam zasebno, doma, vprašajte Aljošo in vam bo povedal, kako lena znam biti. To so valovanja perfekcionista, najbrž gre za kompenzacijo preživetja. *(smeh)* Pri ustvarjanju pa ga res ne dopuščam. Če slutim, da se bo prikadel, poskušam čim prej raziskati, zakaj se to dogaja in kje je glavna težava. Dolgčas je namreč posledica, in ne vzrok. Zanko rutine zdaj, ko sem starjša, laže prepoznam, bolje tudi berem med vrsticami, kot sem nekoč. Hvala bogu. *(smeh)*

Fascinira me, česa vsega je včasih sposoben naš um – predvsem oviranja, dvomov, strahov – to je tudi v mojem poklicu polje večnega raziskovanja. Vem namreč, kako te lahko zagradi nezaupanje vase in usmerja tvoj tok dogodkov.

predvsem oviranja, dvomov, strahov – to je tudi v mojem poklicu polje večnega raziskovanja. Vem namreč, kako te lahko zagradi nezaupanje vase in ti usmerja tok dogodkov.

Ali ni prav nezaupanje vase do določene mere skupna lastnost vseh ustvarjalcev, velikih ljudi? Če bi bili tako trdo prepričani o sebi, se ne bi o ničemer več spraševali in tudi nič kaj dosti odkrili, ustvarili.

Pravzaprav se mi zdi, da si lahko precej prikrajšan, če ne dvomiš. Osebnost, kadar delam, ne dvomim toliko o samem procesu, ampak bolj o svojih odločitvah, kako bom nekaj zastavila, postavila. Z leti sem se naučila, da v trenutku, ko pri ustvarjanju recimo vloge vzpostavim svoj sistem, ne dvomim več. Takrat jo »najdem«. Šele ko popolnoma vstopim v razmišljanje in delovanje vloge, ki jo bom igrala, se mi začnejo odpirati najrazličnejši pogledi na njeno življenje, vidim detajle; kako hodi, teče, se prehranjuje itd. Spoznam njen ritem, ki je zelo pomemben in ga narekuje oseba, ki jo razvijaš, sama. Prav ta ritem me najbolj vznemirja pri ustvarjanju.

Od nekdaj sem vas imela za zelo študijsko ustvarjalko. Prav zanima me, kaj vse ste že preštudirali, na katera področja raziskovalno posegli. So to poleg leposlovja in zgodovine tudi ekonomija, pravo, biologija? V muzikalu Addamsovi, ki je pred kratkim prišel na oder MGL, ste se domislili, da boste plesali čudne plese, ves čas božali namišljeno mačko, namesto pudra uporabljali pecilni prašek in se ne smehljali.

mora resnično zaživeti pred gledalci, to se lahko zgodi samo tako, da postanem ona, ženska, ki jo igram. Rada se igram z detajli. Tako da so raziskovalne teme skoraj zmeraj vpete in povezane s hotenjem in poklicem karakterja, naj se ta ukvarja s politikom, ekonomijo ali gospodinjstvom. Tega poklica se res nikoli ne naveličam! Medtem ko mi vrstniki žal večkrat potarnajo, da se pri svojem delu dolgočasijo, jaz, nasprotno, Aljoši večkrat potarnam, da še zmeraj čutim strast do poklica, in ne le do njega – svojega moža. *(smeh)*

Pa ste kdaj podvomili o njem, mislim o poklicu, čeprav vam je prinesel številne nagrade za dodelane vloge, med drugim shooting star na Berlinskem festivalu, FIPRESCI v Nišu, za najboljšo igralko tudi na domačem FSF v Portorožu, za zlahtno komedijantko na Dnevih komedije v Celju itd.?

Sem, vendar ne z vidika nezanimanja, bolj v kontekstu zahtevnosti do družine in prostega časa. A sem kmalu ugotovila, da smo velikokrat sami najbolj odgovorni za lastno preobremenjenost. Mogoče je igralski poklic eden redkih, v katerih igralci želimo delati čim več. *(smeh)* Prav tako je moj karakter nagnjen k notranjemu nemiru, ki mi ne pusti dolgo lenariti. Lahko je to posledica vzgoje, genetike, frustracij, morda zmes vsega. Kakor koli, do tega poklica čutim spoštovanje in občudujem številne starejše kolege, ki recimo tudi po 60. letu ostajajo izjemno vitalni, ker ne nehajo raziskovati. To je pa lahko tudi eden izmed razlogov za vidnejše rezultate.

Po številu vlog – ustvarili ste 14 filmskih za slovenske in tuje celovečerce ter več kot 30 gledaliških,

Ko sem malo raziskovala o vas, sem videla, v koliko tujih produkcijah ste igrali. Zakaj v Sloveniji ne poznamo vseh vaših uspehov, npr. sodelovanja pri makedonskih, hrvaških, francoskih produkcijah, trenutno snemate italijanski film?

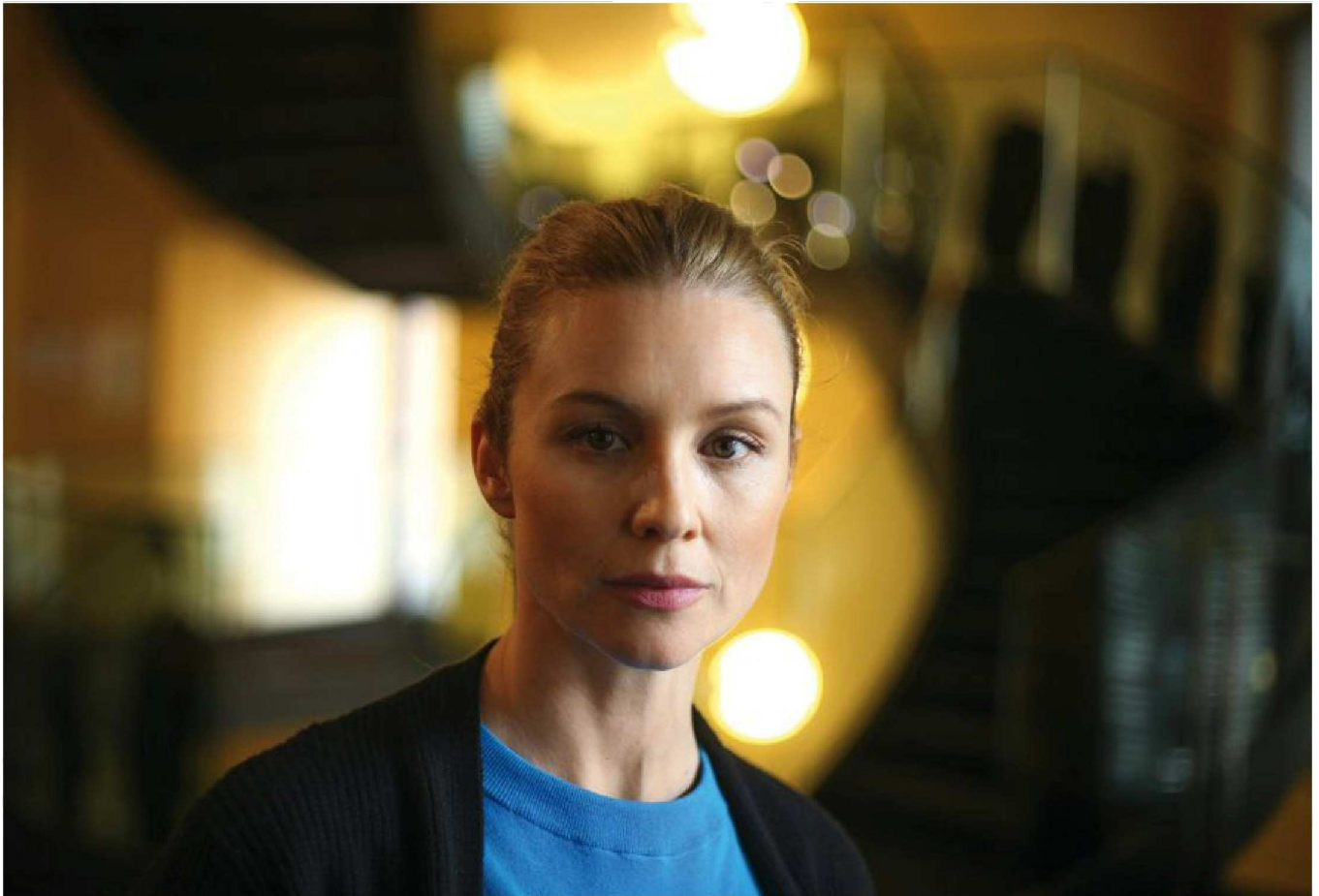
Ne vem, verjetno je to vprašanje za novinarje. *(smeh)* Zagotovo pa je eden izmed razlogov, da ne gre za koprodukcije in zato pri nas ti filmi niso prepoznani. Mislim, da se tudi drugim kolegom dogaja podobno, na primer Marko Mandić veliko snema v Nemčiji in drugod, a se le redko za kakšen projekt izve. Ne vem točno, zakaj.

Ne morem mimo vaše največje vloge doslej, čeprav je od tega že deset let, ko ste bili učiteljica med vojno v srbskem filmu Besa, kjer ste zaigrali z Mikijem Manojlovičem. Kakšna kemija je bila med vama, igralska seveda!

Še zdaj sva v stikih, še se srečava, ko je kje v bližini. Vendarle sva prebila skupaj več kot tri mesece in se podala na zelo specifično filmsko ustvarjanje. Ujela sva se, karakterno mi je zelo blizu. Pred kratkim sem ga gledala v Kralju Learu v HNK in spet je bil izvrsten.

Ali veliki igralci sploh imajo slabo vlogo? Ne mislih majhnih, ampak povprečne po kakovosti.

Ne vem, ne bi posploševala. Obstaja reklo, da ne obstajajo majhne vloge, samo majhni igralci. *(smeh)* Res pa je, da imajo majhne vloge lahko manj priložnosti. Ponavadi igralci, ki imajo izkušnje, samozavest in resnično radi svoj poklic, sami vedo, kaj je dobro zanje in kje oziroma kaj si želijo ustvarjati. In dvomim, da svetovno znani kalibri, potem ko preberejo tekst in vidijo, da ni kakovosten, sploh sprejmejo takšno produkcijo. Imajo moč, da ustvarjajo samo z ljudmi in v

projektih, ki jih zanimajo, in vzamejo stvari, ki so jim zanimive in izziv.

Ste bili kdaj moški v filmu, na predstavi?

Ne, ne da bi se spomnila, morda na akademiji.

Pa bi jo sprejeli?

Ja, seveda, s tem nimam nobenih težav, celo zanimive se mi zdijo. Spomnim se, da sem imela obdobje, ko sem bila zaljubljena v dramo Georga Buchnerja *Woyzeck*. Vedno sem si želela to igrati, a po drugi strani sem bila žalostna, ker sem ženska, in predvidevala, da te priložnosti ne bom dobila, ker je glavna vloga moška. Danes mislim, da bi jo z lahkoto igrala tudi kot ženska. (*smeh*) Povečini se mi je zdelo, da so moške vloge, v mislih imam predvsem klasike, veliko bolj privlačne in karakterne kot ženske. Sama sem se srečala z nekaj klasičnimi avtorji in želela bi si igrati v kateri od Ibsenovih dram, v katerih nameni ženski več prostora. (*Igrala je v Ibsenovem Peeru Gyntu, op. p.*)

Ste zdaj, ko je vse več svobodnih poklicev, kdaj razmišljali, da bi se

Notranjega dolgčasa ne maram, ta namreč prinese rutino. Če si sam postavljaš izzive in ves čas želiš odkrivati novo, se podaš tudi v tisto, kar ti je neznano. Tako se rutini izogneš. S tem res nimam težav.

osvobodili, svoje izdelke ponujali širše? Koliko vidite v tem prihodnost teatra?

Če bi bil moj poklic akviziterski, bi se mogoče lahko odločila za to. Pri igrilstvu se ne da hoditi naokrog s tako imenovanim kovčkom in iz njega ponuditi potencialnim kupcem svojih izdelkov. Poleg tega smo v našem malem prostoru precej deljeni. Tisti, ki so na svobodi, in ti, ki smo zaposleni v gledališčih. Nekako zakoreninjeno je, da se hrušk in jabolk, če se tako izrazim, ne meša. Pa v resnici sploh ne gre za hruške in jabolka, ki se jih ne bi dalo pomešati. Sama imam veliko željo delati v off produkcijah, sodelovati v projektih, ki so odprti za drugo publiko. Ne samo dramska dela, ampak predvsem raziskovalna. Zaradi pomanjkanja časa se redko pojavim v teh krogih, zato mogoče mislijo, da me ne zanima.

Kje se vidite, v kakšnih skupinah, raziskavah?

Recimo variacije na temo, pisanje lastnih idej, ki se s tem ujcmajo. Ne zgolj študija teksta in potem obrt, ki jo do podrobnosti obvladaš. Drugačno razmišljanje, naloge, novi zorni koti me zanimajo. Morda bi sama morala narediti prvi korak, je pa res, da sem v svoji službi zaposlena s stvarmi, ki me tudi zelo pritegnejo, tudi tu imam izzive.

Kako vam gre po vseh teh letih dela s čustvovanjem? Ga plemenitite, naredite še bolj goreče ali je to doživljanje postalo bolj rutina obrti? Gledalca res nikoli ne razočarate.

Notranjega dolgčasa ne maram, ta namreč prinese rutino. Če si sam postavljaš izzive in ves čas želiš odkrivati novo, se podaš

Kar zadeva tuje vplive, sem se z leti naučila kot vrhovodka upravljati vrvico, po kateri stopam, vem, koliko se kdaj nagibati in h komu, da ravno prav zaniha. Jaz sem ta, ki jo ziba.

tudi v tisto, kar ti je neznano. Tako se rutini izogneš. S tem res nimam težav. Ko stopim pred ljudi, se čutim dolžno, da jim pričaram tisto, po kar so prišli, ne nazadnje so plačali vstopnico. *(smeh)* In še hujša kot misel, da bi razočarala gledalca, je, da bi razočarala sebe. To je del mojega značaja, perfekcionizem in tekmovanje same s sabo.

Kako vas je spremenilo materinstvo, hčerka Sofia?

Mislím, da precej, seveda me je in na bolje. Sem pa dobila tudi veliko novih strahov. Tudi takšnih širših, o dogajanju v svetu. Pa nisem človek, ki bi bil pretirano politično obremenjen. Prevzela me je nekakšna nemoč, nezmožnost spremeniti svet, v katerega vstopa moj otrok, ki je na začetku še tako nebogljen bitje. Kako jo vzgojiti, ustvariti samostojno bitje, ki razmišlja s svojo glavo. Zdaj ko odrasča, mi prav ona pomaga krhati te strahove. In šele zdaj

vem, kaj pomeni reklo »Ne daj Bože, šta ti majka misli«. Resnično upam, da ji ne bom predala preveč strahov, se trudim. *(smeh)*

Kdo najbolj vpliva na vas ali ste to kar sami? Recimo, da vam mož Aljoša reče, zdaj pa malo pazite, da se ne začnete ponavljati, ali da vas opozori, da ste že 40 plus ...

Glede na to, da vem, kakšne so moje astrološke konstelacije *(smeh)*, bi rekla, da sem sama sebi največja sovražnica. Nihče drug. Z lastnim umom se lahko res zapeljem do dna. Kar zadeva tuje vplive, sem se z leti naučila kot vrhovodka upravljati vrvico, po kateri stopam, vem, koliko se kdaj nagibati in h komu, da ravno prav zaniha. Jaz sem ta, ki jo ziba. Včasih si rečem, o joj, Iva, ne glj dol, včasih se spustim dol in me kdo potegne gor, vrhovodec točno ve, da bo prišel od točke a do točke b. Kot reče Morticija pri

Addamsovih: »Življenje je hoja po vrvi in in na drugem koncu je tvoja krsta.« *(smeh)*

Uh! Da ne greva kar takoj h krstam, raje ostaniva pri vrvi. Kaj bi rekli, da je rdeča nit vašega ustvarjanja in življenja? Je to prav tekma same s seboj?

Mislím, da ne, da je nekaj večjega, kar se zgodi na poti. Kar me res vleče, je neznano. Čudenje odkritjem, predvsem notranjim. Zunanje novice me ne zanimajo toliko. Pa ne govorim le o gledališču, čeprav se igralec težko loči od svojega poklica, ampak prav življenjsko gledano. Kovček življenja nosi igralec vedno s sabo, to je njegov operandum. Če pa govoriva o rdeči niti: od nekaj so me zanimali transcendentno razmišljanje, nezavedno polje, koliko mi lahko da zaupanja vase, koliko me lahko spremeni, predvsem pa vrne k sebi. Vedno sem iskala življenje tukaj in zdaj, ne vračanja v preteklost niti obračanja v prihodnost, temveč kakovost tega trenutka, enako kakovostno želim biti srečna kot žalostna, torej avtentična. Temu želim slediti, biti v stiku s sabo. In še bolj od tega, kaj želim, mi je pomembno vedeti, česa ne želim, skratka da lahko rečem, to sem pa res jaz.